

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної
програми «Педіатрія»

_____Тетяна КРЮЧКО

«_____» _____ 20__ року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради міжнародного
факультету

_____Лілія БУРЯ

Протокол від _____ 20__ №__

СИЛАБУС

Латинська мова та медична термінологія
обов'язкова навчальна дисципліна

рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої
освіти

галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курс і семестр вивчення навчальної
дисципліни

22 «Охорона здоров'я»
228 «Педіатрія»
магістр педіатрії
лікар
«Педіатрія»
денна
I курс, I-II семестри

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією

Зав. кафедри _____Олена БЄЛЯЄВА

Протокол від _____ 20__

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Беляєва Олена Миколаївна, к.пед.н., доцент Сологор Ірина Миколаївна, к.філол.н., доцент Гончарова Євгенія Євгеніївна, к.пед.н. Роженко Інса Віталіївна
Профайли викладачів	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	0532-608-704
Е-mail:	Беляєва Олена Миколаївна o.bieliaieva@pdmu.edu.ua Сологор Ірина Миколаївна i.solohor@pdmu.edu.ua Гончарова Євгенія Євгеніївна ye.honcharova@pdmu.edu.ua Роженко Інса Віталіївна i.rozhenko@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 4 / 120, із них:

Лекції (год.) – програмою не передбачені

Практичні (год.) – 64

Самостійна робота (год.) – 56

Вид контролю – підсумковий модульний контроль (ПМК)

Політика навчальної дисципліни

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення обов'язкової навчальної "Латинська мова та медична термінологія": дотримання суб'єктами освітнього процесу (здобувачами освіти й науково-педагогічними працівниками) принципів академічної доброчесності, які передбачають відмову від списування в будь-якій формі, об'єктивне оцінювання результатів навчання, обов'язкове посилення на джерела інформації тощо, що викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету (<https://u.to/bYEshQ>); залучення здобувачів освіти до академічної культури й наукової діяльності; формування рівня теоретичних знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності; популяризація загальнолюдських, національних і професійних цінностей; ознайомлення здобувачів освіти з основами медичної етики й деонтології; пропагування здорового способу життя; створення умов для підтримання суб'єктами освітнього процесу позитивного іміджу та ділової репутації ПДМУ у вітчизняному й зарубіжному освітньо-науковому просторі; створення умов для особистісного розвитку здобувачів освіти, реалізації їх інтелектуальних і когнітивних здібностей; формування гуманістичного світогляду, толерантності, мультикультурності.

Конкретні вимоги: неприпустимість пропусків і запізнень без поважної причини; активна участь здобувачів освіти на практичних заняттях; систематичне виконання всіх видів завдань, передбачених робочою навчальною програмою з латинської мови та медичної термінології; заборона користуватися девайсами, крім випадків, коли на занятті застосовуються інтерактивні програми Kahoot чи Quizlet. **Система заохочень:** здобувачі освіти – учасники наукового гуртка, які демонструють високі особисті наукові досягнення, можуть претендувати на отримання автоматом найвищого бала за ПМК з латинської мови та медичної термінології. Політика у сфері оцінювання всіх видів навчальних досягнень здобувачів освіти ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності й відкритості. Кафедра дотримується неухильного курсу щодо студентоцентрованого навчання, практичної реалізації принципів індивідуалізації і диференціації в навчанні, а також викорінення будь-яких проявів суб'єктивізму й заангажованості щодо оцінювання. Загальні положення політики викладені в нормативних документах за посиланням (<https://u.to/cr0fHA>).

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що відповідають програмним результатам навчання обов'язкової навчальної дисципліни або її розділу, теми (тем), які передбачені робочою програмою (силабусом) даної навчальної дисципліни підлягають визнанню відповідно до положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fHA>).

З огляду на те, що освітній процес 2024-2025 н.р. відбувається в умовах воєнного стану, уведеного Указом Президента України у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, здобувачі освіти й науково-педагогічні працівники зобов'язані дотримуватися правил, спрямованих на збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу. Зокрема, у разі

надходження сповіщення про повітряну тривогу чи загрозу ракетного удару студенти на чолі з викладачем повинні організовано прослідкувати до споруд цивільного захисту та перебувати в них до отримання сповіщення про відбій тривоги. Під час повітряної тривоги категорично заборонено перебувати в приміщеннях чи коридорах кафедри, а також покидати захисні приміщення до отримання команди "відбій повітряної тривоги". Освітній процес може продовжуватися в укритті, а після отримання сповіщення про відбій повітряної тривоги здобувачі освіти й викладачі повинні повернутися до навчальних аудиторій, якщо за розкладом заняття ще не закінчилося.

Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є латинська фонетика, фахова лексика і термінологія, елементи латинської граматики і словотворення в обсязі, необхідному для використання греко-латинських термінів, скорочень і кліше в усному й писемному фаховому мовленні. Навчальна дисципліна вивчається здобувачами освіти першого року навчання протягом першого і другого семестрів.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити

Для успішного засвоєння програми з латинської мови та медичної термінології здобувач освіти повинен володіти обсягом теоретичних знань і понять із фонетики й графіки, морфології, синтаксису, лексикології, фразеології, словотвору української та іноземної мов, передбачених Державним стандартом базової і повної середньої освіти: алфавіт, літера, звук (голосний, приголосний), диграф, дифтонг, складоподіл, наголос, частини мови, морфологічні ознаки частин мови, функції у словосполученні (реченні), типи синтаксичного зв'язку в словосполученні, прямий додаток, непрямий додаток, основні типи системних зв'язків між лексичними одиницями (синонімія, антонімія, омонімія, гіперонімія, паронімія), способи словотворення – афіксальний, словоскладання, основоскладання, конверсія.

Постреквізити

Латинська мова та медична термінологія слугує прикладною навчальною дисципліною для навчальних дисциплін циклу загальної («Анатомія людини з особливостями дитячого віку», «Медична і біологічна фізика», «Гістологія, цитологія та ембріологія з особливостями дитячого віку», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Біологічна та біоорганічна хімія», «Фізіологія з особливостями дитячого віку») і професійно-практичної підготовки («Патолофізіологія з особливостями дитячого віку», «Патоморфологія з особливостями дитячого віку», «Педіатрія, в тому числі медична генетика», «Фармакологія»).

Мета та завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння знань із фонетики, графіки, орфографії, морфології, елементів синтаксису, термінологічного словотвору, базової лексики та фахової термінології, необхідних для формування професійно важливих умінь і навичок майбутніх магістрів педіатрії; кінцевою метою є використання міжнародних

греко-латинських термінів, скорочень і кліше у фаховому усному й писемному мовленні;

- формування базових мовних, лінгвопрофесійних і лінгвокультурологічних умінь і навичок та інших компетентностей, необхідних для виконання квазіпрофесійних і професійних завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Обов'язкова навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

- **інтегральної:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 «Педіатрія» в умовах неповної або обмеженої інформації з урахуванням можливостей інноваційної медицини в мультидисциплінарному контексті соціальної та етичної відповідальності.

- **загальних:**

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність спілкуватися англійською мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.

ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- **спеціальних (фахових, предметних):**

СК 3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

СК 16. Здатність до ведення медичної документації.

СК 22. Наслідування принципів дотримання фахової та академічної доброчесності з усвідомленням відповідальності за достовірність представлених наукових результатів.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Володіти фундаментальними знаннями з базових та клінічних біомедичних наук у сфері професійної діяльності. Вміти здійснювати фахову діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань для здійснення безперервного професійного розвитку.
- ПРН 2. Вміти отримувати й використовувати спеціалізовані концептуальні знання для майбутніх наукових здобутків у сфері охорони здоров'я, при проведенні досліджень, критичному осмисленні проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
- ПРН 15. Знаходити необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію в

професійній діяльності. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

- ПРН 22. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів. Використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.

Результати навчання для навчальної дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні **знати:**

- коротку історію латинської мови й основні етапи розвитку греко-латинської медичної термінології;
- латинський алфавіт;
- правила читання та вимови голосних, приголосних, буквосполучень (латинських і грецьких);
- правила наголосу;
- принципи термінологічного словотворення (префіксація, суфіксація, слово- і основоскладання, субстантивація, конверсія, аббревіація);
- морфологічні ознаки змінних і незмінних частин мови;
- елементи синтаксису латинської мови, необхідні для формування навичок утворення та перекладу дво- і багатослівних термінів;
- базові латинські терміни та їхні українські відповідники;
- словотворчі елементи, які містять інформацію про препарат;
- принципи утворення латинських назв вітамінів;
- базові терміни, які позначають поняття технології ліків;
- інтегровану (комбіновану) класифікацію лікарських форм;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- правила виписування рецептів на різні групи препаратів;
- правила перекладу діагнозів латинською мовою;
- поширені в медичному дискурсі латинські скорочення та кліше;

уміти:

- конструювати анатомо-гістологічні, фармацевтичні та клінічні терміни;
- вільно оперувати латинськими (латинізованими грецькими, гібридними, запозиченими) загальномедичними й галузевими термінами, номенклатурними найменуваннями та мовленнєвими кліше у фаховому мовленні (усному та писемному), наприклад, при збиранні інформації про пацієнта й оцінюванні результатів лабораторних та інструментальних досліджень, веденні медичної документації, обробці державної, соціальної і медичної інформації;
- класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію);
- «зчитувати» інформацію про препарат за його назвою;
- знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків), керуючись мовним оформленням;
- репродукувати й оформляти спеціальні писемні тексти — рецепти;

- виписувати латинською мовою рецепти (*sensu stricto*) на лікарські засоби в скороченій, згорнутій і розгорнутій формах (для таблеток, капсул, мазей);
- сприймати інформацію, яка передається рецептом;
- продукувати, читати й усвідомлювати зміст особливих функціональних текстів діагнозів;
- читати та перекладати зі словником адаптовані тексти на медичну тематику.

Оскільки до змісту навчання латинської мови та медичної термінології включено лінгвокультурологічний компонент, здобувач освіти **повинен**:

- засвоїти латинські прислів'я, приказки, афоризми, літературні цитати, кліше й уміти вживати їх у мовленні;
- володіти інформацією про походження деяких фразеологічних зворотів і вміти пояснювати їх зміст;
- розуміти семантику античних образів-символів та їх використання в якості пропріального компонента медичних термінів.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції – програмою не передбачений

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – програмою не передбачені

Тематичний план практичних занять за Модулем 1 «Медична термінологія»

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
<i>Модуль 1 «Латинська мова та медична термінологія»</i>		
1	Вступ. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних. Латинські та грецькі буквособолучення. Уживання великої літери в медичній термінології.	2
2	Нумерація складів. Складоподіл. Довгота і короткість голосних. Наголос.	2
3	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Іменник: загальні відомості та граматичні категорії. Форма запису іменників у словник. Правило визначення основи. Роль називного й родового відмінків у побудові термінів. Безприйменникове керування («неузгоджене означення»).	2
4	Загальні відомості про прикметник. Словникова форма. Правила визначення основи прикметників. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Прикметники з недостатніми ступенями порівняння, які вказують на положення органів і напрямки частин тіла. Особливості вживання прикметників «великий» і «малий» у термінології.	2
5	Структура кількаслівних термінів із різними типами означень.	2
6	Іменники I відміни. Винятки з правила про рід. Іменники I грецької відміни. Загальне поняття про прийменник. Найбільш уживані прийменники з Acc. і Abl.	2
7	Іменники II відміни. Іменники II грецької відміни. Винятки з	2

	правила про рід. Суфіксація.	
8	Системне вивчення прикметників першої групи. Пасивні дієприкметники минулого часу в медичній термінології.	2
9	Іменники III відміни. Типи відмінювання. Приголосний тип.	2
10	Чоловічий рід. Винятки з правила про рід.	2
11	Мішаний тип. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правила про рід.	2
12	Голосний тип. Іменники середнього роду. Винятки з правила про рід.	2
13	Особливості відмінювання іменників грецького походження на «-sis», а також латинських термінів типу febris. Особливості відмінювання деяких іменників середнього роду на «-ma». Відмінювання іменника vas, vasis n.	2
14	Прикметники 2 групи. Лексика. Узгодження з іменниками I – III відмін. Прикметники грецького походження в анатомічній термінології.	2
15	Активні дієприкметники теперішнього часу в медичній термінології.	2
16	Ступені порівняння прикметників у медичній термінології.	2
17	Іменники IV – V відмін. Винятки з правила про рід. Іменники четвертої відміни, утворені від основи супіна.	2
18	Система латинського дієслова. Граматичні категорії. Словникова форма. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного станів. Наказовий і умовний спосіб у рецептурі. Рецептурні кліше з дієсловами.	2
19	Рецепт. Структура рецепта. Граматична структура рецептурної фрази. Оформлення латинської частини рецепта. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способами. Додаткові написи в рецептах.	2
20	Загальні відомості про хімічну номенклатуру. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад.	2
21	Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на тверді лікарські форми.	2
22	Виписування рецептів на м'які лікарські форми.	2
23	Виписування рецептів на рідкі лікарські форми.	2
24	Поняття «клінічний термін». Структура термінів-комполітів латинською та українською мовами.	2
25	Грецькі дублети латинських іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
26	Грецькі дублети латинських іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
27	Грецькі дублети латинських іменників чоловічого роду III відміни. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
28	Грецькі дублети латинських іменників жіночого роду III відміни. Кінцеві терміноелементи. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
29	Грецькі дублети латинських іменників середнього роду III відміни. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
30	Грецькі дублети прикметників 1 і 2 груп. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
31	Утворення термінів-назв хвороб запального, незапального й пухлинного характеру. Переклад діагнозів	2

32	Підсумковий модульний контроль.	2
	РАЗОМ	70

Самостійна робота

№ з/п	Зміст	К-сть годин
Модуль 1 «Латинська мова та медична термінологія»		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	31
2	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
3	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять:	4
3.1	Загальне поняття про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників.	3
3.2	Префіксація. Найуживаніші латинські і грецькі префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження.	3
3.3	Загальне поняття про ботанічну термінологію.	3
3.4	Словотворчі елементи в назвах препаратів, які несуть інформацію анатомічного або фізіологічного характеру. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на фармакологічну дію лікарського засобу.	3
3.5	Найважливіші рецептурні скорочення. Виписування рецептів зі скороченнями.	3
3.6	Грецькі дублети латинських іменників IV – V відмін. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	3
3.7	Терміноелементи-омофони. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	1
	РАЗОМ	56

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій і доповідей, створення презентацій.
2. Написання тез і матеріалів доповідей.
3. Робота зі словниками, довідниками, фаховою літературою.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів освіти до підсумкового модульного контролю (ПМК)

1. Латинський алфавіт.
2. Класифікація звуків. Правила вимови голосних.
3. Диграфи і дифтонги, які слугують для позначення голосних звуків.

4. Особливості вимови приголосних.
5. Буквосполучення латинського і грецького походження.
6. Уживання прописної літери в медичній латині.
7. Складоподіл. Правила довготи й короткості. Довгі та короткі суфікси.
8. Наголос. Особливості наголосу в словах грецького походження.
9. Загальні відомості про науковий термін.
10. Морфологічні категорії іменників. Правило запису іменників у словник, односкладових іменників III відміни зокрема. Правило визначення основи іменників.
11. Синтаксична конструкція «неузгоджене означення». Способи перекладу українською мовою.
12. Морфологічні категорії прикметників. Правило визначення основи прикметників, у тому числі, прикметників з одним родовим закінченням.
13. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння в анатомічній номенклатурі. Особливості вживання прикметників *maior, us* і *minor, us* в анатомічній термінології.
14. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Правило перекладу українською мовою.
15. Структура кількаслівних термінів з різними типами синтаксичного зв'язку
16. Характеристика I відміни. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
17. Іменники I грецької відміни.
18. Загальні відомості про прийменник. Найбільш уживані прийменники з *Acc.* і *Abl.* Уживання прийменників *in* і *sub*.
19. Характеристика II відміни. Відмінкові закінчення. Правило середнього роду. Винятки з правила про рід.
20. Іменники II грецької відміни.
21. Субстантивація.
22. Скорочення анатомічних назв-іменників I, II і III відмін в анатомічній термінології.
23. Прикметники I групи. Пасивні дієприкметники минулого часу.
24. Характеристика іменників III відміни. Особливості словникової форми.
25. Характерні ознаки приголосного, голосного і мішаного типів іменників III відміни. Відмінкові закінчення кожного типу.
26. Закінчення іменників чоловічого роду III відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Найважливіші винятки з правила про рід. Граматична будова латинських назв м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення і способи перекладу.
27. Закінчення іменників жіночого роду III відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Найважливіші винятки з правила про рід.
28. Закінчення іменників середнього роду III відміни в *Nom. sing.* і варіанти цих закінчень в *Gen. sing.* Винятки з правила про рід.
29. Особливості відмінювання грецьких іменників на “-sis” і латинських на кшталт *febris*.
30. Особливості відмінювання іменників середнього роду III відміни на -*ma* (на кшталт *gramma, atis n*)
31. Особливості відмінювання іменника *vas, vasis n*.

32. Прикметники III відміни.
33. Латинізовані прикметники грецького походження на -es та -os.
34. Активні дієприкметники теперішнього часу.
35. Ступені порівняння прикметників у медичній термінології: звичайний, вищий та найвищий ступені порівняння.
36. Особливості утворення найвищого ступеня порівняння прикметників на -er та -ilis, -ile.
37. Прикметники, які утворюють ступені порівняння від суплетивних основ.
38. Прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології. Синтаксичні конструкції при ступенях порівняння прикметників.
39. Загальні відомості про латинський прислівник. Утворення прислівника. Ступені порівняння прислівників. Прислівник у медичній документації.
40. Загальні відомості про систему латинського займенника. Особові займенники. Зворотний займенник. Присвійні займенники. Відносні займенники. Займенникові прикметники
41. Загальні відомості про систему латинського числівника. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Числівники-прислівники. Числівник у медичній документації.
42. Загальні відомості про латинське дієслово. Особливості словникової форми дієслів у латинській мові медицини. Дійсний спосіб теперішнього часу.
43. Наказовий спосіб. Умовний спосіб.
44. Характеристика IV відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід. Утворення іменників IV відміни від основи супіна.
45. Характеристика V відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
46. Загальні відомості про словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські префікси числівникового походження. Грецькі префікси. Грецькі префікси числівникового походження.
47. Поширені у фаховому мовленні лікаря загальні терміни, скорочення і сталі вирази.
48. Загальні відомості про хімічну номенклатуру.
49. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад.
50. Загальні відомості про номенклатуру лікарських засобів.
51. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які несуть інформацію анатомічного або фізіологічного характеру.
52. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на фармакологічну дію лікарського засобу.
53. Поширені назви груп препаратів за їхньою фармакологічною дією.
54. Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способом. Поняття про магістральні й офіційальні лікарські засоби. Поняття про способи призначення лікарських засобів та основні шляхи введення лікарських речовин в організм.
55. Основні правила, яких необхідно дотримуватися при виписуванні рецептів зі скороченнями. Поширені рецептурні скорочення.

56. Загальні відомості про ботанічну номенклатуру.
57. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на наявність компонентів рослинного походження та належність до різних груп антибіотиків.
58. Словотворчі елементи в назвах гормонів. Латинські назви вітамінів.
59. Поняття «клінічний термін». Структура клінічних термінів (однослівні і багатослівні терміни). Алгоритм утворення однослівних термінів-комполітів.
60. Багатослівні клінічні терміни. Поняття «нозологічна одиниця».
61. Загальне поняття про діагноз.
62. Поширені скорочення, які використовуються при оформленні діагнозів.
63. Кліше, які характеризують перебіг захворювання.
64. Кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
65. Прикметники і дієприкметники, уживані при формулюванні клінічних діагнозів.
66. Грецькі дублетні позначення латинських іменників I-V відмін і прикметників 1 і 2 груп. Кінцеві терміноелементи I-III відмін.
67. Терміноелементи-омофони.
68. Суфікси, які вказують на хвороби запального і незапального характеру, висипи та пухлини.
69. Професійні медичні вирази, клінічні ідіоми, скорочення.

Перелік практичних навичок до ПМК

1. Читати латинською мовою.
2. Ставити наголос згідно з усталеними акцентологічними нормами.
3. Уживати велику літеру на письмі згідно з правилами, прийнятими в медичній латині.
4. Записувати у словниковій формі змінні частини мови.
5. Визначати:
 - основу змінних частин мови;
 - морфологічні категорії змінних частин мови;
6. Утворювати латинською мовою термінологічні одиниці з різними типами синтаксичного зв'язку, з прийменниками *per*, *inter*, *post*, *ante*, *super*, *supra*, *contra*, *ad*, *a* (*ab*), *e* (*ex*), *de*, *pro*, *sine*, *cum*, *in*, *sub* зокрема.
7. Перекладати українською мовою терміни й номенклатурні найменування з різними типами синтаксичного зв'язку («безприйменникове керування», або «неузгоджене означення», «узгоджене означення», «прийменникове керування», «прикладка»).
8. Відмінювати:
 - іменники I – V відмін в усіх відмінках *singularis* і *pluralis*;
 - прикметники звичайного ступеня 1-ої і 2-ої груп, а також прикметники вищого і найвищого ступенів в усіх відмінках *singularis* і *pluralis*;
 - дво- і кількаслівні словосполучення;
9. Визначати спосіб утворення термінологічних одиниць і їх складових.
10. Класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний

- склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію etc.).
11. Знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків).
 12. «Зчитувати» інформацію про лікарський засіб за його назвою.
 13. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми розгорнутим і згорнутим способом.
 14. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми з можливими рецептурними скороченнями.
 15. Сприймати інформацію, яка передається рецептом.
 16. Перекладати терміни-композиції українською мовою, виокремлювати терміноелементи, пояснювати їхнє значення.
 17. Засвоїти синонімічні, у тому числі аббревіатурні, назви деяких нозологічних форм.
 18. Диференціювати терміноелементи-омофони.
 19. Продукувати (перекладати латинською мовою) і читати особливі функціональні тексти — діагнози.
 20. При оформленні діагнозів латинською мовою використовувати поширені скорочення, прикметники, які характеризують перебіг захворювання, а також кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
 21. Засвоїти 850 лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
 22. Використовувати міжнародні латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) фармацевтичні та клінічні терміни, кліше і скорочення в усному й писемному фаховому мовленні.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – ПМК

Система поточного та підсумкового оцінювання

На першому занятті з латинської мови та медичної термінології викладач ознайомлює здобувачів освіти зі стандартизованими критеріями оцінювання їх навчальних досягнень відповідно до Положення про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fHA>).

Оцінювання знань, умінь і навичок кожного здобувача освіти проводиться на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (<https://u.to/cr0fHA>). Оцінка успішності за кожне заняття є інтегрованою, тобто, оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти – як при підготовці до заняття, так і під час заняття. Оцінка синхронно виставляється викладачем у «Журнал обліку відвідування та успішності» і в «ePlato» (<https://u.to/ELIqHQ>) наприкінці заняття або після перевірки індивідуальних контрольних завдань (письмових робіт, розв'язування типових або ситуаційних задач і тестових завдань), але не пізніше 2 календарних днів після проведення заняття.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового контролю, вирішення ситуаційних задач, письмового або програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після останнього поточного заняття, яке передус ПМК.

Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка здобувачів освіти за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять за модуль (з точністю до сотих бала);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24.

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

ПМК проводиться після засвоєння програми модуля. До складання ПМК допускаються здобувачі освіти, які відвідали всі практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали всі вимоги навчального плану та програми й набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну – 72 бали.

Результат складання ПМК оцінюється в балах. Максимальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 80 балів.

Максимальна кількість балів за модуль становить 200 балів (**120 б. – за поточну діяльність + 80 б. – за ПМК**).

Мінімальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 50 балів, **мінімальна кількість балів за модуль становить 122 бали (72 б. – за поточну діяльність + 50 б. – за ПМК)**.

Здобувач вищої освіти має право на перескладання ПМК до закінчення вивчення відповідної дисципліни.

У разі незгоди здобувача освіти з отриманою на ПМК з латинської мови та медичної термінології оцінкою він має право на апеляцію відповідно до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://u.to/cr0fhA>).

Здобувачі освіти, які за відповідний модуль мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0, звільняються від складання ПМК й отримують оцінку за ПМК автоматом згідно з балами, поданими в «Уніфікованій таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці» (Додаток 1) поданій у Положенні про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fhA>).

У разі, якщо здобувач освіти хоче покращити свій результат, він складає ПМК на загальних умовах.

Оцінка з латинської мови та медичної термінології виставляється у «Відомість успішності з дисципліни» і в залікову книжку здобувача освіти протягом двох робочих днів після складання підсумкового модульного контролю.

Методи навчання

1. Традиційні методи – вербальний (пояснення, бесіда), наочний (спостереження, демонстрація, ілюстрація), практичний (виконання вправ, лексичні диктанти).

2. Активні й інтерактивні методи навчання – проблемного викладу навчального матеріалу, flipped learning, blended learning (за наявності наказу по

ЗВО ПДМУ), case study, brainstorming, групова дискусія, ділова гра, навчання в малих групах, евристична бесіда, дослідницькі методи, підготовка проєктів, портфоліо.

Форми та методи оцінювання

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;

Письмовий контроль:

- виконання контрольних письмових робіт (диктанти, відповіді на запитання, виконання вправ та індивідуальних завдань);
- виконання тестових завдань різного рівня складності.

Комбіноване опитування

Комп'ютерний контроль

Самоконтроль

Методичне забезпечення

- матеріали для позанятого контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- презентації;
- стенди, плакати, таблиці, схеми;
- інтерактивна програма «Nibelung».

Рекомендована література

I. Базова

Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. – [2-е вид., стер.]. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 256 с.

II. Допоміжна

1. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. ; за ред. Л.Ю. Смольської. – [4-е вид.]. – К. : ВСВ «Медицина», 2019. – 472 с.
2. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.1 А-М / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 344 с; Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.2 N-W / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 456 с.
3. Побічна дія ліків: навчальний посібник у 2 кн. / В.М. Бобирьов, М.М. Потяженко, О.М. Беляєва й ін.; за заг. ред. В.М. Бобирьова, М.М. Потяженка. Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2020. Кн. 1. – 352 с.
4. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 224 с.
5. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 392 с.

Інформаційні ресурси

<http://la.raycui.com/alphabet.html>
<https://www.mustgo.com/worldlanguages/latin/>
<https://www.homeofbob.com/health/wordRootsAndAnatomy.html>
<https://thepharmapedia.com/latin-term-and-abbreviation-commonly-used-in-prescription-writing/pharmacy-notes/>
<https://erenow.org/common/the-greek-and-latin-roots-of-english/12.php>
<https://andrewdunning.ca/latin-greek-scientific-terminology/vocabulary/latin/>
<https://www.drugs.com/article/prescription-abbreviations.html>
<https://openmd.com/dictionary/word-parts/a>
<https://www.ucl.ac.uk/lapt/medterms.htm>
<https://aclandanatomy.com/glossary.aspx>

Розробники: завідувач кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент Олена Беляєва, доцент закладу вищої освіти, кандидат філологічних наук, доцент Ірина Сологор